

MJ310851

MASARYKOVA UNIVERZITA	
Ped. fakulta - podatelna	
Č.j./E.č.:	70/97/2014/Pd/F
Datum/čas	09 -01- 2014 /
Počet listů dokumentu:	4
Počet příl. a listů/sv.:	/
Počet a druh nelist. příloh:	/

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Pedagogická fakulta MU

Habilitační obor

Pedagogika

Uchazeč

Mgr. Jana KRATOCHVÍLOVÁ, Ph.D.,

Pracoviště

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity

Habilitační práce

Kvalita inkluzivní školy: její hodnotová dimenze a podmínky

Oponent

prof. PhDr. Hana LUKÁŠOVÁ, CSc.,

Pracoviště

Fakulta humanitních studií UTB ve Zlíně

Vše do spisu 70/532 86/2013/Pd/F-14

Text posudku

Habilitační práce s názvem ***Kvalita inkluzivní školy: její hodnotová dimenze a podmínky***, která bude posuzována v tomto oponentském posudku, otevírá velmi aktuální a naléhavé otázky současné pedagogiky. Autorka Mgr. Jana Kratochvílová, Ph.D. si stanovila několik klíčových otázek k problému školní inkluze, na něž hledá odpovědi v teorii, dosavadním pedagogickém výzkumu i v praxi. Na základě jejich záměru byly stanoveny i kritériální otázky tohoto oponentského posudku (viz dále). Práce je zpracována na 298 stranách a je členěna do šesti kapitol, jejichž obsah bude dále podrobněji rozebrán. Vlastní text habilitační práce má 245 stran a zbývající strany jsou věnovány přílohám, kterých je celkem 18, dále seznamu všech tabulek a obrázků. Bibliografický seznam odborné literatury na stranách 248-267 obsahuje řadu zahraničních zdrojů, které jsou využívány při řešení klíčového problému inkluze v základní škole. Z celkového počtu 261 použitých odborných pramenů je 96 pramenů v anglickém jazyce, což činí celkem 37%.

Hlavní kritériální otázky, které budou posuzovány na základě rozboru textu habilitační práce:

- 1) Jak se autorce podařilo vymezit pojmy kvalita inkluzivní školy a inkluzivního vzdělávání?
- 2) Jak se podařilo popsat hodnotovou dimenzi školní inkluze v teorii a vlastním výzkumu habilitační práce?
- 3) Jaké nové výsledky autorka přináší v realizovaném výzkumu v oblasti posuzování podmínek inkluze v současné škole?

Řešení problému inkluze ve škole, jemuž autorka věnovala zpracování habilitační práce, uspořádala do přehledných kapitol.

V první kapitole autorka uvádí přehledný **kontext problému** školní inkluze ve vztahu k otázkám vzdělávání z **hlediska lidských a dětských práv**, k nimž se ve svých dokumentech Česko hlásí. Autorka správně poukazuje na okolnost, že rovnost ve vzdělávání nelze redukovat na postupy **integrace žáků** v základní škole. S hlubší znalostí kontextu se autorka kloní k systémovému řešení problému inkluze v českých podmínkách, k němuž chce svou habilitační přispět. Své záměry a postupy k řešení problému nastínila už v této první kapitole.

Druhou kapitolu věnovala autorka analýzám výzkumných výsledků problému inkluze, k nimž dospěli řešitelé výzkumného záměru. Autorka participovala na jedné z částí **výzkumného záměru PdF MU** s názvem *Naplnění obsahového rámce školního kurikula při zabezpečování výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. stupni základní školy*. Výzkum přinesl výsledky, které se mohly stát východiskem samostatného výzkumu autorky v habilitační práci.

Ve třetí kapitole autorka definuje stručně ale zřetelně **rozdíl pojmů kvalita školy a kvalita inkluze** a všímá si jejich průniku. Kvalitě školní inkluze se věnuje ve všech následujících kapitolách do detailů a to ze dvou základních zorných úhlů. Obě hlediska tj. hodnotová dimenze školní inkluze a její podmínky tvoří hlavní teoretický rámec následujícího vlastního výzkumu, ve kterém jsou respektovány i výsledky předchozích empirických výzkumů zkoumaného problému inkluze ve škole.

Ve čtvrté kapitole je podrobně rozebrána hodnotová dimenze školní inkluze a její hlavní principy. Velmi podrobně je proveden **rozběr jednotlivých přístupů k principům školní inkluze**, v nichž jsou zohledněny **zvláštnosti primárního vzdělávání** (viz strany 63-94).

V páté kapitole jsou rozebrány podmínky inkluze v primárním vzdělávání v České republice (viz strany 95-134). Stěžejní část najdeme na straně, kde autorka vysvětlila **strukturu pojmu podmínky vzdělávání**. V této kapitole vytvořila návrhy kritérií k posuzování jednotlivých **pěti skupin podmínek**, které rozlišila **na organizační, personální, obsahové, materiální a prostorové**. Právě v této kapitole můžeme ocenit velký přínos autorky k teoretickému řešení otázek inkluze v české škole.

Výzkumným jádrem habilitační práce je **případová studie**, kterou autorka vložila do šesté kapitoly (viz strany 134-242). Na 108 stranách (z 298 stran celku) habilitační práce poukazuje na to, že jde o hlavní sdělení k řešení otázek problému inkluze v podmínkách české školy.

Autorka si zvolila náročnou metodologii kvalitativního výzkumu. K získání výsledků o stavu inkluze v konkrétní škole zvolila několik metodologických postupů:

- 1) **obsahovou analýzu** kurikula (viz strana 143),
- 2) **rozhovory** s pedagogickými pracovníky, pro které vytvořila na základě teorie scénář, který je potřebné zvláště ocenit (viz strany 143-1476),
- 3) **pozorování výuky**, pro které autorka využila **vlastní pozorovací arch**, který je doložen v ukázce přílohy číslo 14. (viz strany 147-148 a 287-289),
- 4) **diskuse s žáky v rámci polostrukturované ohniskové skupiny** ve 4. a 5. ročníku školy (viz strany 148-150).

Autorka věnovala velkou péči zajištění validity i reliability kvalitativních výzkumných postupů, s nimiž se seznámila v odpovídající teorie pedagogické metodologie.

Vzorkem případové studie je konkrétní škola, kterou autorka v textu nazývá **Přijímající**.

Na straně 151 autorka přehledně sestavila všechny **fáze kvalitativního výzkumu**.

Výsledky získané kvalitativním postupem jsou opřeny o **hloubkovou teoretickou reflexi**, která se vyznačuje důsledností v aplikaci významů teoretických kategorií na popis kvality školy, která vykazuje prvky školní inkluze. Také metodologická čistota a důsledné dodržení **principu metodologické triangulace** ve výzkumných strategiích a interpretaci výsledků zajišťují výslednou kvalitu zjištění o inkluzi ve vybrané škole.

Jak se autorce podařilo naplnit záměry habilitační práce?

Na všechny otázky uvedené v úvodu posudku můžeme odpovědět kladně.

- 1) Autorce se podařilo novým způsobem vymezit význam pojmů inkluze ve vzdělávání a ve škole.
- 2) Autorce se podařilo prokázat, že škola, která se opírá o teoretické porozumění hodnotám inkluze ve filosofii školy v novém duchu je schopna je aplikovat do postupů změny podmínek pro žáky s nejrůznějšími individuálními zvláštnostmi, což dokládá případová studie v pozorování výuky i v rozhovorech s učiteli a žáky.
- 3) Autorka sama zformulovala kritéria pro posuzování školní inkluze v novém duchu a důsledně je aplikovala pro interpretaci všech výsledků případové studie, jež se může stát inspirací pro praxi.

Habilitační práce přináší nový pohled na rozvoj teorie, výzkumu i praxe v řešení ústředního problému inkluze ve škole a to především v primárním vzdělávání.

Jaké jsou přednosti habilitační práce?

Největším přínosem habilitační práce je **podrobná případová studie**, která je i pro výzkumníky v pedagogických oborech zajímavá svým celkovým designem. Podrobný portrét Přijímající školy může zase být inspirací pro pracovníky škol, kteří se rozhodnou pro praktickou aplikaci inkluze ve své škole, která se chce otevřít rozmanitosti žáků. Autorce se podařilo formulovat **základní principy inkluze ve škole**, které, řečeno jejími slovy mohou posloužit „*implementaci inkluzivního étosu v praxi*“. Stanovené principy autorka důsledně používala ve výzkumné strategii při posuzování podmínek inkluze v konkrétní škole.

Jaké nedostatky habilitační práce?

Nebyly shledány žádné nedostatky v obsahu ani ve formě zpracování habilitační práce. Jazyková i formální úprava je velmi pečlivá. Celý text je přehledný a vyvážený a může pomoci široké pedagogické veřejnosti proniknout do hloubky řešeného problému inkluze ve škole. Velmi inspirativní je i pro vzdělavatele budoucích učitelů.

Jaký je hlavní přínos habilitační práce?

Z výše uvedených důvodů je třeba ocenit, že výsledky habilitační práce byly publikovány v monografické práci s názvem ***Inkluzivní vzdělávání v české primární škole: teorie, praxe, výzkum***, Brno: MU, 2013, která teď bude k dispozici široké pedagogické veřejnosti. Školy získají cenný nástroj k posuzování podmínek školní inkluze a podněty k jejímu zavádění v praxi.

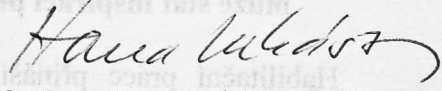
Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Jaká doporučení byste formulovala pro vzdělávací politiku, aby mohla být vnímána jako vhodné podněty pro postupné zavádění pojetí inkluze ve škole, jež by odpovídalo nálezům výzkumu formulovaných v habilitační práci?
2. Jak byste jednoduchým způsobem laikovi vysvětlila rozdíl mezi inkluzí a integrací, aby pochopil hlavní přínos vaší habilitační práce?

Závěr

Habilitační práce Jany KRATOCHVÍLOVÉ „Kvalita inkluzivní školy: její hodnotová dimenze a podmínky“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Pedagogika. Velkým přínosem je i pro rozvoj oboru primární pedagogika do budoucnosti.

V Ostravě, dne 2. ledna 2014

prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc.,